

Kommissorium for ekspertundersøgelse af konsekvenserne af eventuel indførelse af d'Hondts metode til fordeling af kredsmandater mellem partier og kandidater uden for partierne

Den under Folketinget nedsatte parlamentariske arbejdsgruppe vedrørende nye valgkredse som følge af kommunalreformen har afgivet indstilling til Folketingets Udvalg for Forretningsordenen om en ny valgkredsinddeling. Arbejdsgruppens forslag er tiltrådt af Udvalget for Forretningsordenen i en af udvalget herom afgiven beretning.

Forslaget til ny valgkredsinddeling går i hovedtræk ud på, at de nuværende 17 stor- og amtskredse reduceres til 10 storkredse. Det gennemsnitlige antal kredsmandater pr. stor- eller amtskreds uden for Bornholm, der i dag er på 8,3 kredsmandater med en variation fra 4 kredsmandater til 16 kredsmandater, vil herved blive forøget til 14,8 kredsmandater med en variation fra 10 kredsmandater til 21 kredsmandater.

Forøgelsen af det antal kredsmandater, der skal vælges for hver storkreds, indebærer, at det bliver lettere for et parti eller en kandidat uden for partierne at få et kredsmandat med heraf følgende adgang for et parti til at deltage i fordelingen af tillægsmandater.

Det er i arbejdsgruppens indstilling anført, at gennemførelsen af en ny valgkredsinddeling som følge af kommunalreformen hverken skal gøre det lettere eller sværere at opnå repræsentation i Folketinget alene gennem opnåelse af kredsmandat. Det er endvidere på baggrund af ovenstående arbejdsgruppens opfattelse, at der som følge af arbejdsgruppens forslag til en ny valgkredsinddeling er behov for at ændre de nuværende regler for fordeling af kreds- og tillægsmandater på partier og kandidater uden for partierne.

De af arbejdsgruppen foretagne undersøgelser viser, at den lettere adgang til at få et kredsmandat som følge af arbejdsgruppens forslag til en ny valgkredsinddeling ved folketingsvalg afholdt fra og med 1987 ville være blevet neutraliseret ved at udskifte den nuværende metode til fordeling af kredsmandater, den modificerede Sainte-Laguës metode, med d'Hondts metode, idet mandatfordelingen mellem partierne ved disse folketingsvalg forbliver uændret, mens

mandatfordelingen ville være blevet ændret ved valgene i 1987 og 1990 ved anvendelse af den nuværende mandatfordelingsmetode. Arbejdsgruppens undersøgelser viser endvidere, at der ved folketingsvalg afholdt fra og med 1987 med den nuværende fordeling af de 175 mandater på 135 kredsmandater og 40 tillægsmandater ville have været et tilstrækkeligt antal tillægsmandater til at sikre, at intet parti fik flere kredsmandater end det samlede mandattal, partiet var berettiget til, idet selv det største parti ved de nævnte folketingsvalg skulle tildeles et vist antal tillægsmandater.

Hertil kommer, at det fald i spærretærsklerne, det større antal kredsmandater i en storkreds medfører ved fortsat anvendelse af den modificerede Sainte-Laguës metode, jf. ovenfor, også mindskes eller måske ligefrem konverteres til en stigning ved en overgang til d'Hondts metode.

For at få belyst mulige konsekvenser ved fremtidige valg ved anvendelse af den af den parlamentariske arbejdsgruppe foreslåede nye valgkredsinddeling ved eventuel overgang til anvendelse af d'Hondts metode ved fordeling af kredsmandater mellem partierne og kandidaterne uden for partierne anmoder Udvalget for Forretningsordenen herved professor, dr.scient.pol. Jørgen Elklit, Institut for Statskundskab, Aarhus Universitet, om at udarbejde en redegørelse om dette spørgsmål.

Den nuværende fordeling af de 175 folketingsmandater på 135 kredsmandater og 40 tillægsmandater og de gældende regler for den stedlige fordeling af kreds- og tillægsmandater og for mandatfordelingen i øvrigt skal lægges til grund for redegørelsen.

I redegørelsen ønskes følgende emner belyst:

- 1) Sandsynligheden for, at et parti ved fremtidige valg med en given geografisk koncentration af stemmerne, som ikke ville have opnået repræsentation i Folketinget ved den gældende valgkredsinddeling og ved den gældende mandatfordelingsmetode (modificeret Sainte-Laguë), kunne have opnået et kredsmandat ved den af den parlamentariske